

Proč očkovat proti IMO? Má to smysl?

XVII. HRADECKÉ VAKCINOLOGICKÉ DNY, 29. 9. – 1. 10. 2022, Kongresové centrum Aldis,
Hradec Králové

Siráková L., Hanovcová I., Kračmarová R.

Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany, Hradec Králové
Klinika infekčních nemocí FN a LF UK Hradec Králové

IMO

- **Invazivní meningokokové onemocnění (IMO) = velmi závažné, život ohrožující, interhumánně přenosné infekční onemocnění**
- Původce IMO: *Neisseria meningitidis* (meningokok), Gram-negativní diplokok, opouzdřený, nesporulující, přirozený patogen pouze pro člověka, citlivý na vnější vlivy prostředí, 13 séroskupin, nejčastější původci IMO - séroskupiny A, B, C, W, X a Y
- Přenos: kapénkami od manifestně nemocného jedince + i od asymptomatického nosiče
- ID: 1-8 dní

IMO

- Neinvazivní formy onemocnění: faryngitida, bronchitida, pneumonie
- Klinické (invazivní) formy onemocnění: meningokoková seps, meningokoková meningitida či jejich smíšená forma
- **Nosičství** (kolonizace HCD bez klinického korelátu) v ČR: 10 – 15 %, nosič = může představovat riziko pro své okolí
- **Smrtnost 8-15 % !!** (i přes včasné zahájení léčby), seps 25 % !
- Častý perakutní průběh – k úmrtí může dojít za 24 -48 hodin od objevení se prvních příznaků

IMO

- **Incidence IMO:**
  - V ČR dlouhodobě 0,4-0,8/100 000¹ (2000-2019), průměrně 55 případů/rok
  - Pokles počtu případů v ČR v r. 2020, 2021 – pandemie covid-19
  - nejvyšší u dětí **od narození do 11 měsíců** věku + **od 1-4 let**
  - u adolescentů a mladých dospělých ve věku **od 15-24 let**
- Po vyléčení hrozí trvalé následky: amputace, mentální retardace, hluchota

1, Křížová P, Musílek M, Okonji Z et.al. Invazivní meningokokové onemocnění v České republice v roce 2019. Zprávy CEM (SZÚ, Praha). 2020; 29(3), 105-114

Klinika IMO

- Náhlý nástup z plného zdraví (febrílie, schvácenost, cefalea)
- U septické a smíšené formy petechiální výsev (sklíčková metoda – exantém bledne, petechie zůstávají!)
- Diagnóza klinická!
- Suspekce = indikace podání ATB (cefalosporin 3. generace -> transport RZP do způsobilého zdravotnického zařízení)
- Laboratorní diagnostika – krev, likvor – mikroskopie, kultivace, aglutinace, PCR

Terapie IMO

- cefalosporin 3. generace, přednemocniční podání!
- Po kultivačním nálezu možná změna na vysokodávkový krystalický G- PNC
- Při alergii na beta laktamy alternativně chloramfenikol
- Hospitalizace na JIP, ARO – vysoké riziko rozvoje DIC!
- Cave: úvodem nízké markery zánětu (perakutní průběh!)
- Profylaxe kontaktů s IMO – V-PNC (makrolid, cefalosporin 1., 2. generace, ciprofloxacin – u starších 16 let)

Preventivní opatření

Nejvýznamnější a nejúčinnější ochrana proti vzniku IMO =

očkování

- zejména malých dětí a adolescentů
- cestovatelů a tzv. rizikových osob

Indikace k očkování	
Zdravotní rizikové skupiny	Porušená funkce sleziny Hyposplenismus Asplenismus
	St.p. transplantaci kmenových hemopoetických buněk Autologní Alogenní
	Imunodeficit
	Deficit terminálního komplementu
	St.p. prodělaném meningokovém onemocnění Meningoková meningitida Meningoková sepse
	Před zahájením léčby eculizumabem
Bez ohledu na zdravotní rizika	Cestovatelé do rizikových oblastí Hyperendemický výskyt Epidemický výskyt
	Profesionální riziko Zdravotníci pečující o pacienty s IMO Laboratorní pracovníci pracující s IMO
	Osoby v ohnisku nákazy IMO

Očkování proti IMO: přehled vakcín

Typ:	Konjugovaná tetravalentní			rekombinantní	
Antigeny:	A, C, W, Y	A, C, W,Y	A, C, W,Y	B	B
Vakcína:	Nimenrix	Menveo	MenQuadfi	Bexsero	Trumenba
Věkové skupiny:	děti i dospělí	děti i dospělí	děti i dospělí	děti i dospělí	děti i dospělí
Ochrana proti:	IMO i nosičství	IMO i nosičství	IMO i nosičství	IMO	IMO
Od věku:	6 týdnů	2 roky	12 měsíců	2 měsíce	10 let

Novinky v úhradě očkování proti IMO od 1. 1. 2022

- Úhrada očkování zdravotními pojišťovnami proti onemocnění vyvolaném **MENINGOKOKEM SÉROSKUPINY B**, bude-li očkování zahájeno první dávkou:
  - a) u dětí do dovršení 12.měsíce věku
  - b) u adolescentů v období od 14 – 15 let věku

Novinky v úhradě očkování proti IMO od 1. 1. 2022

- Očkování proti onemocnění vyvolaném **MENINGOKOKEM SÉROSKUPIN A, C, W, Y** je nově hrazeno:

a) u dětí v období od 1 – 2 let věku

b) u adolescentů v období od 14 – 15 let věku

Pozn.: úhrada očkování proti IMO pro tzv. rizikové skupiny bez ohledu na věk zůstává nadále beze změny.

IMO: kazuistika I

Anamnéza

- **Dívka, 17 let**, negat. RA, OA: z fyziol.5. gravidity, porod 1T po TP, spont., nekříšena, PMV v normě, očkována dle kalendáře, navíc 0, varicella +, v min.klíště +, st.p.parasuicidiu a sebepoškozování 2016, st.p. Bellově obrně bez likvor.nálezů 2017, st.p. mozkové komoci 2015, v.s. noční mručení, poruchy spánku
- FA:0, AA: 0, SA: 2. ročník kuchařské školy
- Ab.: kuřačka, matka nevyklučuje užívání drog
- EA: v době přijetí nelze odebrat

Nynější onemocnění

- Přivezena RZP 9.8. 2019 do Náchoda pro bolesti hlavy, zvracení, obtíže od 8.8.2019 s postupnou progresí, dle rodiny bez teplot
- 9.8. ve vozidle RZP: EKG: tachykardie. Po přijetí na DO Náchod CRP **525** mg/l, pozitivní toxikol.screening (metamfetamin, kanabinoidy, benzodiazepiny)
- LP: polymorfonukleární pleocytoza (**6337**/ul segmentů, 611/ul lymfo, 775/ul ery), biochemický nálezn (**0,78** g/l protein, **0,5** mmol/l glc, **11,4** mmol/l laktát) = **purulentní meningitida**
- Zajištěna kortikoidy a ceftriaxonem (CFTRX) 4g, převezena na KIN FNHK

Hospitalizace KIN FNHK (9.8.-27.8.2019)

- Při přijetí somnolentní (ale oslovitelná), naznačený opistotonus, GCS 13-14, reaguje na bolestivý podnět, přítomny **krvácivé projevy na kůži** (P rameno, větší sufuze na L lýtku, dolních víčkách) - před překladem telef. negovány
- Tuhá šíje – meningeální, Lassegue do 60 st.
- Kultivační + PCR vyšetření likvoru: prokázána ***Neisseria meningitidis* sérosk. C**, rovněž pozitivní HMK (NM sk.C)
- **Klinický projev odpovídá sepsi s meningitidou**
- Th.: pokračováno v CFTRX + podpůrná terapie

Hospitalizace KIN FNHK (9.8.-27.8.2019)

- 16.8.2019: kontrolní LP: sanace
- 19.8.2019 ukončena léčba CFTRX (10 dní)
- Komplikace hospitalizace:
  - 25.8. bolesti břicha, dle UZ susp.akalkulozní cholecystitida, ústup potíží při režimových opatřeních
  - bolesti na hrudi, EKG s ST elevacemi, elevace leukocytů a CRP, vzestup TnT, 27.8. kardiologické vyšetření, UZ srdce, potvrzena perikarditida, výpotek s fibrinovými septy, zahájena th. Ibuprofenem + Colchicin, překlad na JIP DK FNHK s dořešením a následnou dispenzarizací (kardio poradna + neuroinfekční poradna KIN FNHK)

Zdroj: fotografie KIN FNHK

IMO: kazuistika II

Anamnéza + nynější onemocnění

- **6-měsíční děvčátko**, negat. RA, OA: z fyziol.gravidity, porod v TP, poporodní adaptace v normě, očkovaná řádně (2x Hexacima+Synflorix), doposud nestonala
- AA: negována, FA: Vigantol 1gtt 1x denně, výživa UM + příkrmy
- 20.1.2018 doma **vysoká teplota až 39,7°C**, spavá, cestou LSPP přijata na DO Trutnov, vstupně leukocytóza, CRP nízké
- 21.1.2018: **trvající febrilie, nárůst spavosti, vyklenutá velká fontanela**, bez krvácivých změn na kůži, prudký vzestup CRP (295 mg/l), leukopenie, podána 1. dávka CFTX, překlad na DK JIP FNHK

Hospitalizace DK JIP FNHK (22.1.-26.1.2018)

- Při příjmu apatická, GCS 13, opozice šíje, velmi napatrné prchavé petechie na DKK
- LP: polymorfonukleární pleocytóza (**4893**/ul elementů, **3615**/ul segmentů, 1278/ul lymfo), biochemický nále (hypoglykemie **0,41** mmol/l, protein **1,2** g/l, laktát **12,2** mmol/l) = **purulentní meningitida**
- 22.1. pozitivní (PCR) průkaz ***Neisseria meningitidis* sérosk.C** v likvoru, nále potvrzen i kultivačně, 24.1. hlášena dobrá citlivost na G PNC – převedena na vysoké dávky
- UZ mozku: ztlustění meningů, bez jiného patol.nálezu
- Postupné zlepšování celkového stavu, trvá vyklenutí VF, stále + meningeální příznaky, pokles CRP, 26.1. přeložena na KIN FNHK

Hospitalizace KIN FNHK (26.1.-6.2.2018)

- Při pobytu 26.1. – 29.1.2018 další zlepšování celk.stavu, kontrolní likvorol. i hematol. nálezy s potvrzením sanace
- 29.1. opět nástup febrílií (38,8°C), kultivace CŽK negativní, klinický nálezh chudý, vzestup CRP, leukocytóza, UZ mozku bez progresu
- RTG plic: pneumonický infiltrát v L dolním poli, převedena na cefotaxim (Sefotak), posléze pro trvající teploty na makrolid (klaritromycin, Fromilid)
- Vyšetření sluchu v normě
- Pozitivní antigen norovirů ve stolici, susp. asociováno s hospitalizací, bez klin.symptomatologie GIT obtíží

Zdroj: fotografie KIN FNHK

Zdroj: fotografie KIN
FNHK

Hospitalizace KIN FNHK (26.1.-6.2.2018) + DK (6.2.-9.2.)

- 6.2. 2018 při teplotě 37,6°C lateralizované (levostranné) křeče se stáčením hlavičky a bulbů s dobrou odpovědí na diazepam
- Po domluvě opět překlád k observaci na JIP DK, kde již bez obtíží, UZ mozku i EEG i neurologické vyšetření v normě, dimise 9.2. 2018
- Sledována v neuroinfekční poradně KIN FNHK

Závěr I:

- **IMO – onemocnění preventabilní očkováním**
- Aktualizované Doporučení **České vakcinologické společnosti ČLS JEP** dostupné na web stránkách ČVS a NRL
(<https://www.vakcinace.eu/doporuzeni-a-stanoviska> a <http://www.szu.cz/ockovani-proti-meningokokovym-onemocnenim>)
- **Cíl: zajištění co nejčasnější, nejkomplexnější a nejdelší protektivní imunity očkovaných (věk + kombinace vakcín Men A,C,W,Y + MenB)**
- **Vysoká spolehlivost vakcín, nedochází k selhání**

Závěr II: novinky v úhradě očkování od 1.1.2022

- **ČR = první evropská země s hrazeným očkováním adolescentů**
- Očekávání (zejména pediatriů):
  - vyšší zájem o očkování = zvýšení proočkovánosti proti IMO v nejohroženějších věkových skupinách
  - **pokles rizika onemocnění v proočkované populaci**
  - pokles prevalence nosičství *NM*

Děkuji za pozornost

NOSIČSTVÍ *NEISSERIA MENINGITIDIS* U NASTUPUJÍCÍCH MLADÝCH VOJENSKÝCH PROFESIONÁLŮ V OBDOBÍ PANDEMIE ONEMOCNĚNÍ COVID-19

Siráková L., Hanovcová I., Šmahel P., Smetana J., Chlíbek R.

Katedra epidemiologie, Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany Hradec Králové
Třebešská 1575, Hradec Králové, 50001, lucie.sirakova@unob.cz

Přijato v podobě článku k tisku do časopisu Epidemiologie Mikrobiologie Imunologie.

ÚVOD

Invazivní meningokoková onemocnění (IMO) představují stále jednu z velkých hrozeb nejen pro nejmladší věkovou kategorii dětí, ale i pro adolescenty a mladé dospělé. Vyšší počet meningokokových onemocnění je zaznamenáván i u specifických rizikových skupin, např. u studentů středních a vysokých škol a u příslušníků armády. K nákaze dochází po úzkém kontaktu s klinicky nemocným jedincem, nejčastěji však s asymptomatickým nosičem.

Nosičství (kolonizace horních dýchacích cest bez klinických projevů nemoci) je v České republice udáváno v rozmezí 10 – 15%. Vrcholu dosahuje v 19 – 25 letech věku (Graf č. 1).

CÍL PRÁCE

Cílem naší studie bylo zjistit výskyt nosičství *Neisseria meningitidis* u mladých osob nově nastupujících do Armády České republiky (AČR).

METODIKA

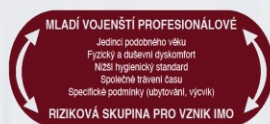
V průběhu srpna 2021 byly osoby nově nastupující ke službě v AČR požádány k účasti v prezentované studii schválené etickou komisí. Účastníkům studie byly provedeny výtěry z nazofaryngu a z orofaryngu. Současně bylo u každého z nich realizováno dotazníkové šetření (Tabulka č. 1) a podepsán informovaný souhlas. Získané biologické vzorky byly v den odběru kulturně zpracovány. U většiny účastníků studie byly výtěry zopakovány v říjnu a listopadu (po 2 – 3 měsících).

VÝSLEDKY

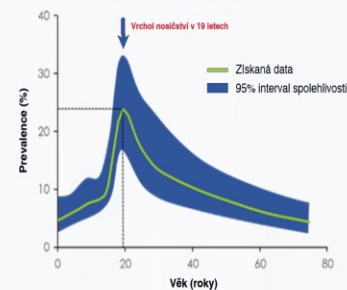
Do naší studie bylo zahrnuto celkem 252 nově nastupujících mladých vojenských profesionálů, 201 mužů a 51 žen. Nosičství *Neisseria meningitidis* bylo **prokázáno u 13 osob, což činí 5,2%** ze všech testovaných. Pozitivní nálezy převažovaly v letním období. Nosiči byli **pouze muži**, u žen nebyl meningokok zachycen. U nosičů převažoval meningokok **skupiny B** nad netypovatelými (NT) kmeny. Nebyly prokázány meningokoky skupiny A, C, W, X ani Y. Úspěšnost izolace meningokoků byla výrazně lepší při výtěru provedeném z orofaryngu oproti výtěrům z nazofaryngu. Pouze v pěti případech ze 17 pozitivních výtěrů byl meningokok kulturně prokázán současně v nazofaryngu i v orofaryngu. **Samostatný záchyt z nazofaryngu nebyl zaznamenán.**

ZÁVĚR

Nižší procento nosičství meningokoků u mladých vojenských profesionálů ve sledovaném období roku 2021 v České republice lze přičíst aktuální epidemické situaci. Přijatá opatření v souvislosti se snahou zabránit šíření onemocnění covid-19 měla za následek ztrátu sezónnosti respiračních nákaz a rovněž jejich podstatně nižší výskyt. S tím koreluje i snížení výskytu nosičství *Neisseria meningitidis* oproti obvyklé úrovni ve sledované věkové kategorii.

Graf č. 1 - Nosičství meningokoků dle věku (všechny séro skupiny)

Zdroj: Chiklerson H, et al. Lancet Infect Dis. 2010;10:853-861.

Tabulka č. 1 - Výsledky kulturního vyšetření nosičství meningokoků a dotazníkového šetření

číslo subjektu	náležitost	serogrupace	pohlaví	věk	nálezový	hromadných akcí	cestování Evropa	cestování mimo Evropu	kontakt s nosičem meningokoku	nosičství meningokoku	IMO	známá možnost přenosu	okouření prot. NI
5	1	NM B	muž	21	18m	ano	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne
	2	NM B	muž	21	18m	ano	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne
9	1	NM B	muž	19	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
	2	---	muž	19	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
46	1	NM	muž	20	18m	ano	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne
	2	NM B	muž	20	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
52	1	NM B	muž	20	34m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
	2	NM B	muž	20	34m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
69	1	NM B	muž	19	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
	2	NM B	muž	19	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
70	1	NM B	muž	20	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
	2	---	muž	20	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
73	1	NM	muž	20	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
	2	---	muž	20	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
104	1	NM B	muž	21	34m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
	2	---	muž	21	34m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
132	1	---	muž	19	34m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
	2	NM	muž	19	34m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
144	1	NM	muž	20	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
	2	---	muž	20	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
156	1	NM	muž	19	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
	2	NM	muž	19	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
181	1	NM	muž	19	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
	2	NM	muž	19	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
252	1	NM B	muž	19	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
	2	NM B	muž	19	18m	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne

NM - *Neisseria meningitidis* u 12 se nepodařilo prokázat serogrupu, NM B - *Neisseria meningitidis* serogrupa B